

Aile Merkezlerinden Hizmet Alan Kadınların Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumları ile Şiddete Maruz Kalma Durumlarının İncelenmesi

Dr. Melike YALÇIN

melikeyalcin84@gmail.com

Özet

Bu araştırma kadınların, kadına yönelik şiddete ilişkin tutumları ve aile içi şiddete maruz kalma durumlarının belirlenerek bazı değişkenler açısından incelenmesi ve bu çerçevede yapılacak çalışmalara katkı sağlaması amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda Ankara Mamak ilçesinde bulunan 19 Aile Merkezinden hizmet alan 450 kadına ulaşılmış ve katılımcılara sosyo-demografik form, Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği ve İSKEBE Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutum Ölçeği uygulanarak araştırmanın verileri elde edilmiştir.

Araştırmaya katılan kadınların büyük bir kısmının kadına yönelik şiddete karşı olumsuz tutum içerisinde olduğu, bununla birlikte tutum düzeylerinin daha çok kadının bedenine yönelik şiddet üzerinde arttığı saptanmıştır. Eğitim düzeyi yüksek ve çalışan kadınların kadına yönelik şiddet tutum düzeyleri daha yüksektir. Katılımcılardan aile içi şiddete maruz kalan kadın sayısı az olmakla birlikte, şiddete maruz kalanlar en çok duygusal şiddet yaşamıştır. Boşanmış kadınlar ve eşi alkol kullanan kadınların ise aile içi şiddete maruz kalma düzeyi daha yüksektir. Şiddetin yalnızca kadının bedenine yönelik davranışları içeren fiziksel şiddetin ötesinde de bir davranış olduğu konusunda başta kadınlar olmak üzere toplumun tüm kesimlerini kapsayacak daha çok bilgilendirme ve farkındalık çalışmalarının gerçekleştirilmesi

Aile Merkezlerinden Hizmet Alan Kadınların Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumları ile Şiddete Maruz Kalma Durumlarının İncelenmesi

gerekmektedir. Ek olarak hem bu araştırma sonuçları hem de ilgili diğer araştırma verilerinin gösterdiği gibi kadınların en çok maruz kaldığı şiddet türlerinden biri olan duygusal şiddet konusunun daha çok araştırılması, çalışılması ve görünürlüğünün artırılması önem taşımaktadır. Kadına yönelik şiddetle mücadelede toplumsal iklimin, önleyici çalışmalar açısından önemi düşünüldüğünde, bu iklimin bir yansıması olan kadına yönelik şiddet tutum konusunda toplumun genelini kapsayacak şekilde araştırılması bir başka önemli husus olarak değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Şiddet, Kadına Yönelik Şiddet, Kadına Yönelik Şiddet Tutum

Examining of the Attitudes of Women Receiving Services from Municipal Family Centers towards Violence Against Women and their Exposure to Violence

Abstract

This research was carried out in order to determine the attitudes of women towards violence against women and their exposure to domestic violence, to examine them in terms of some variables and to contribute to the studies to be done within this framework. In this context, 450 women who received service from 19 Family Centers in Ankara Mamak district were reached and the data of the research were obtained by applying the socio-demographic form, the Domestic Violence Against Women Scale and the İSKEBE Attitude Towards Violence Against Women Scale. It was determined that most of the women participating in the study had a negative attitude towards violence against women, however, their attitude levels increased more on violence against women's bodies. The level of violence against women is higher among women with higher education levels and working women. Although the number of women who were exposed to domestic violence was low, those who were exposed to violence experienced emotional violence the most. Divorced women and women whose spouses use alcohol are more likely to be exposed to domestic violence. It is necessary to carry out more information and awareness studies to cover all segments of society, especially women, that violence is a behavior beyond physical violence that only includes behaviors against women's bodies. In addition, as both this research results and other relevant research data show, it is important to further research, study and increase the visibility of emotional violence, which is one of the most common types of violence that women are exposed to. Considering the importance of the social climate in the fight against violence against women in terms of preventive studies, it is considered as another important issue to investigate the attitude towards violence against women, which is a reflection of this climate, in a way that covers the whole society.

Key Words: Violence, Violence Against Women, Violence Against Women Attitudes

Giriş

Günümüzde kadınlar her geçen gün daha da artan sayıda fiziksel, duygusal, cinsel, ekonomik olarak türü fark etmeksizin şiddete maruz kalmaktadır. Maruz kalınan şiddet, bazen sadece bir durum olmanın ötesinde, kadınların yaşamının sona ermesine varacak sonuçlara ulaşabilmektedir. Önemli sağlık, sosyal ve ekonomik sonuçları olan kadına yönelik şiddet sorunu, tüm toplumları etkileyen yaygın bir halk sağlığı sorunu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kadına yönelik şiddetin Dünyada ve ülkemizdeki görünürlüğü oldukça fazladır. Avrupa’da 15 yaş üstü her üç kadından birinin fiziksel ya da cinsel şiddete, her iki kadından birinin ise psikolojik şiddete maruz kaldığı tespit edilmiştir (European Union Agency for Fundamental Rights, 2014). 161 ülkenin dahil edildiği bir araştırmanın sonuçlarına göre de 15-49 yaş arasındaki kadınların %27’si yaşamları boyunca en az bir kez fiziksel ya da cinsel şiddete maruz kalmıştır (Sardinha, Maheu-Giroux, Stöckl, Meyer, García-Moreno, 2022). Hindistan’da gerçekleştirilen bir çalışmada ise katılımcıların %16,3’ü fiziksel, %25,3’ü duygusal, %2’si cinsel ve %11,3’ü ise ekonomik şiddete maruz kalmıştır (Shah, Rajani, Kataria, Trivedi, Patel ve Mehta, 2012). Alan Dikmen ve Gönenç’in (2020) gerçekleştirdiği bir çalışmada kadınların %23’ü fiziksel şiddete, %21’i cinsel şiddete, %13’ü ekonomik şiddete ve %33,6’sı duygusal şiddete maruz kalmıştır. Başka bir çalışmada ise kadınların %34,7’inin fiziksel şiddet, %14’ünün cinsel şiddet, %22,7’inin ekonomik şiddet ve %52,7’inin duygusal şiddet yaşadığı tespit edilmiştir (Gümüş, Şıpkın ve Erdem, 2020). Aslan, Bodur, Kızılkaya Beji, Alkan ve Aksoy’un (2019) çalışmasında ise söz konusu oranlar fiziksel şiddet için %18,5, cinsel şiddet için %16,9, ekonomik şiddet için %47,8 ve duygusal şiddet için %38,6 olarak tespit edilmiştir. Bununla birlikte şiddet çoğunlukla kadının eşi ya da partneri tarafından, genellikle ev ortamında yaşanmakta ve toplum tarafından da kamusal alan dışında aile içi bir sorun olarak görülmektedir (Madhani Karmaliani, Patel, Bann, McClure, Pasha ve Goldenberg, 2017). Şiddet sorununun altında yatan sebeplerin ortaya çıkarılması ile de önlenmesinin mümkün olabileceği belirtilmektedir (Australia’s National Research Organization for Women’s Safety [ANROWS], 2017).

Kadınlar kimi zaman yaşadıklarının şiddet olduğunu anlamakta ya da adlandırmakta zorluk çekmekte ya da maruz kaldığı şiddeti kimi nedenlerle normalleştirebilmektedir. Eşinin kendisini kıskanmasını ya da çalışmasına izin vermemesini bir şiddet olarak algılamamakta, eşinin kendisini sevdiği için bu şekilde davrandığını düşünebilmektedir. Bu noktada kadınların maruz kaldıkları

Aile Merkezlerinden Hizmet Alan Kadınların Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumları ile Şiddete Maruz Kalma Durumlarının İncelenmesi

şiddetin farkına varması, şiddete ilişkin tutumlarının belirlenmesi kadına yönelik şiddetle mücadelede önem taşımaktadır. Kadınların şiddet sonrası yardım arama davranışını etkileyen unsurlardan biri de maruz kaldığı durumu şiddet olarak adlandırmaktan geçmektedir. Bu nedenle hangi şiddet türüne maruz kalırsa kalsın, kadınların söz konusu olumsuz durumu şiddet olarak algılaması, içinde bulunduğu durumu değiştirebilmesi, şiddet döngüsünü sona erdirerek, uygun destek mekanizmalarını harekete geçirebilmesi gerekmektedir. Kadınların şiddete maruz kaldığının farkında olmaması, yaşadığını şiddet olarak algılamaması ve adlandırmaması, şiddetin gizli kalmasına ve devam etmesine neden olacaktır. Bu noktada şiddetle mücadelede özellikle kadınlar açısından farkındalık geliştirilmesi önemli bir husus olarak değerlendirilmektedir. Şiddete maruz kalan kadınlar yaşadıklarını şiddet olarak adlandırmıyorsa söz konusu durum gizli kalmaya devam edecek ve yapılan çalışmalar sonuca ulaşamayacaktır (Bedir, Ekerbiçer, Baran İnci, Köse, Karatepe, Demirbaş, Karabel, Erdoğan, Tok, Kibar, Sancar, Muratdağı, Çopur, Dikmen, Nurullah Sezer, Musaoğlu, Kurban, Arslan, Karaaytaç, Mandacı, Ceylan ve Kılıç, 2017). Tutumları belirlemenin önemli bir başka rolü ise o konu hakkında ilerleme kaydedilip kaydedilmediğini belirlemek ve gelecekte odaklanılması gereken hususları ortaya çıkarmaktadır (ANROWS, [Australia's National Research Organisation for Women's Safety] 2017). Ek olarak bir davranışın toplumda kabul edilebilir olarak algılanması, o davranışa ilişkin tutumları da doğrudan etkilemektedir. Bir toplumda kadına yönelik şiddet kabul edilebilir olarak görülmeğe ise o toplumda şiddet olayları artmakta, şiddete maruz kalan kadınlarda bu davranış hak ettiklerini düşünebilmektedir (Waltermaurer, 2012). Bununla birlikte kadına karşı şiddete yönelik önleyici çalışmalar açısından da tutum çalışmalarının önemi ortaya konulmaktadır (Beşpınar, Beşpınar ve Arslan, 2020). Bu nedenlerle bu çalışmada kadınların kadına yönelik şiddete ilişkin tutumları ve aile içi şiddete maruz kalma durumlarının belirlenerek bazı değişkenler açısından incelenmesi ve bu çerçevede alınması gereken önlemler ve yapılacak çalışmaların belirlenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem

Araştırma nicel araştırma yöntemlerinden genel tarama modeli ilişkisel tarama kullanılarak gerçekleştirilmiştir. İlişkisel tarama modeli ile ikiden çok değişken arasında birlikte değişimin varlığı ya da değişimin kendisinin belirlenmesi amaçlanmaktadır (Karasar, 2009).

Araştırma Grubu

Araştırmanın verileri Ankara Mamak Belediyesine bağlı 19 Aile Merkezinden (Abidinpaşa, Ahmet Yesevi, Başak, Ekin, Kayaş, Laika Akbilek, Lalahan, Necip Fazıl, Nenehatun, Seğmen, Şafaktepe, Tenzile Erdoğan, Yeşilbayır, Zirvekent, ve Zübeyde Hanım Aile Merkezi) hizmet alan 18-65 yaş arasındaki 450 kadın ile gerçekleştirilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama araçları olarak Demografik Bilgi Formu, Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği ve İSKEBE Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutum Ölçeği kullanılmıştır.

Demografik Bilgi Formu araştırmacı tarafında oluşturulmuş olup, söz konusu Formda katılımcıların yaş, eğitim, medeni durum, çocuk durumu, çalışma, gelir durumu ile eşlerinin çalışma, rahatsızlık durumu, alkol, madde kullanma durumu ve suç durumuna yönelik sorular yer almaktadır. Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği, Kılıç (1999: 27-28) tarafından geliştirilmiş olup geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Ölçek 3'lü Likert tip ölçektir. "Hiçbir zaman" yanıtı için 1, "Bazen" yanıtı için 2, "Her zaman" yanıtı için 3 puan verilmektedir. Ölçeğin tamamı için en düşük puan 50, en yüksek puan 150 olarak belirlenmiştir. Ölçek toplam 50 maddeden oluşmaktadır. 5 alt grubu vardır. Alt gruplar; fiziksel şiddet, duygusal şiddet, sözel şiddet, ekonomik şiddet ve cinsel şiddettir. Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeğinin toplam Cronbach's alpha değeri 0.890'dır. İSKEBE Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutum Ölçeği, Kanbay, Aslan, Işık ve Tektaş (2017) tarafından geliştirilmiş olup, geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Ölçek, Bedene Yönelik Tutumlar (Cinsel ve fiziksel şiddet) ve Kimliğe Yönelik Tutumlar (Psikolojik ve ekonomik şiddet) olmak üzere hem adlandırılabilen hem de toplanabilen iki faktör ve 30 maddeden oluşmaktadır. İki faktörden alınan puanların toplanmasıyla ölçek toplam puanı elde edilmektedir. Birinci faktörden alınabilecek en düşük puan 16, en yüksek puan ise 80'dir. İkinci faktörden alınabilecek en düşük puan 14, en yüksek puan ise 70'dir. Ölçeğin genelinden alınabilecek en düşük puan 30, en yüksek puan ise 150'dir. Cronbach α değeri birinci faktör için .80, ikinci faktör için .83 ve ölçeğin geneli için .86 olarak belirlenmiştir. Puanların yüksekliği kadına yönelik şiddete olumsuz yaklaşıldığını (kişinin, kadına şiddete karşı olduğunu), puanın düşük olması ise kadına yönelik şiddete olumlu yaklaşıldığını (kişinin, kadına şiddete karşı olmadığını) göstermektedir. 90 puanın üstünde alan bireyler kadına yönelik şiddete karşı olumsuz tutum içerisinde olup, 90 puanın altında alanlar ise olumlu tutum içerisinde.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde SPSS 22 paket programı kullanılmıştır. Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutum ve Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet değerlerinin normal dağılım analizi Kolmogorov-Smirnov testi ile yapılmıştır. Söz konusu test sonuçlarında $p < 0,05$ olduğundan ve çarpıklık basıklık değerleri ± 1 aralığında bulunmadığından verilerin normal dağılmadığı saptanmıştır (Hair, Black, Babin, Anderson, & Tatham, 2013). Bu nedenle parametrik olmayan testler kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan ölçme araçlarına ait güvenilirlik ise Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı ile analiz edilmiştir. Bu araştırma kapsamında Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği için Cronbach α değeri 0,814; Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutum Ölçeği için Cronbach α değeri 0,859 olarak bulunmuştur. Bununla birlikte araştırmaya katılan kadınların ve eşlerinin bazı sosyo-demografik bilgilerine göre sıklık analizleri yapılmıştır. Ayrıca katılımcıların Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutum ve Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçek puanlarına yönelik tanımlayıcı istatistikler, ortalama karşılaştırma testleri ve ilişki testleri yapılmıştır.

Bulgular

Araştırmanın bulgular kısmında öncelikle kadınların ve eşlerinin bazı sosyo-demografik özelliklerine ilişkin sıklık dağılımlarına yer verilmiştir. Daha sonra katılımcıların Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutum Ölçeği ve Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeğinden aldıkları puanların ortalamaları, minimum, maksimum değerleri ve standart sapmaları gösterilmiştir. Katılımcıların Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeğinden aldıkları puan ortalaması yaş, eğitim durumu, medeni durum ve çalışma durumu gibi değişkenlere göre incelenmiştir. Ardından katılımcıların yaş, medeni durum, çalışma durumu, gelir ve eşinin alkol kullanma durumuna göre Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeğinden aldıkları puan ortalamaları incelenmiştir. Bu analizlerde değişkenlerin özelliklerine göre Kruskal-Wallis tek yönlü varyans analizi ve Mann-Whitney U testi kullanılmıştır. Katılımcıların Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeğinden aldıkları puan ile Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeğinden aldıkları puan arasındaki ilişkinin belirlenmesi için Spearman Korelasyon testi kullanılmıştır.

Tablo 1. Kadınların Sosyo-demografik Özelliklerine İlişkin Dağılımı

Yaş	f	%
35-44	178	39,6
25-34	148	32,9
45-54	70	15,6
18-24	19	4,2
55-65	13	2,9
Toplam	428	95,1
Medeni Durum	f	%
Evli	388	86,2
Bekar	29	6,4
Boşanmış	15	3,3
Dini Nikahla Evli	6	1,3
Dul	4	0,9
Toplam	442	98,2
Çocuk	f	%
Var	386	88,3
Yok	48	10,7
Toplam	437	97,1
Çocuk Sayısı	f	%
2	193	42,9
3	115	25,6
1	51	11,3
4 ve daha çok	30	6,7
Toplam	389	86,5
Eğitim Durumu	f	%
Lise	186	41,3
İlkokul	119	26,4
Üniversite	67	14,9
Ortaokul	65	14,4
Okur-yazar değil	2	0,4
Lisansüstü	2	0,4
Toplam	441	98
Çalışma Durumu	f	%
Hayır	374	83,1
Evet	64	14,2
Toplam	438	97,3

Aile Merkezlerinden Hizmet Alan Kadınların Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumları ile Şiddete Maruz Kalma Durumlarının İncelenmesi

Gelir Durumu	f	%
Orta	230	51,1
Yeterli	116	25,8
Yetersiz	59	13,1
Çok yeterli	15	3,3
Çok yetersiz	10	2,2
Toplam	430	95,6

Tablo 1'e göre katılımcıların yaş durumu incelendiğinde en çok 35-44 yaş aralığında (%40) oldukları, büyük bir kısmının evli (%86) ve çocuk sahibi olduğu (%85,6), en çok iki çocuğa sahip oldukları (%43) görülmektedir. Katılımcıların eğitim durumuna bakıldığında ise yarıya yakınının (%42) lise mezunu olduğu ve büyük bir kısmının ise halihazırda herhangi bir işte çalışmadıkları (%83) tespit edilmiştir. Gelir durumlarına ilişkin veriler incelendiğinde ise katılımcıların yarısı (%51) gelir durumunu orta olarak belirtmiştir.

Tablo 2. Kadınların Eşlerinin Bazı Sosyo-demografik Özelliklerine İlişkin Dağılım

Eşin Çalışma Durumu	f	%
Evet	353	78,4
Hayır	57	12,7
Toplam	410	91,1
Eşin Rahatsızlık Durumu	f	%
Hayır	344	76,4
Evet	58	12,9
Toplam	402	89,6
Eşin Alkol Kullanma Durumu	f	%
Hayır	377	83,8
Evet	38	8,4
Toplam	415	92,2
Eşin Uyuşturucu Kullanma Durumu	f	%
Hayır	417	92,7
Yanıtsız	33	7,3
Toplam	450	100
Eşin Suç İşleme Durumu	f	%
Hayır	407	90,4
Evet	10	2,2
Toplam	417	92,7

Tablo 2’de görüleceği üzere katılımcıların yarısından fazlası (%78,2) eşinin çalıştığını belirtmiştir. Büyük bir kısmının eşinin herhangi bir rahatsızlığı bulunmamaktadır (%76,2). Kadınların eşlerinin alkol, uyuşturucu kullanma ve suç durumuna ilişkin dağılım incelendiğinde büyük bir kısmı eşinin alkol kullanmadığını (%84) ifade etmiştir. Bununla birlikte kadınların hiçbirinin eşi uyuşturucu kullanmamakta olup, eşinin suç geçmişi olduğunu ifade edenlerin oranı da oldukça azdır (%2,2).

Tablo 3. Katılımcıların Ölçeklerden Aldıkları Puan Dağılımı

ÖLÇEKLER	Ölçek Madde Sayısı	Ölçeğin Min-Max puanı	$\bar{x} \pm ss$	min-max
Bedene Yönelik Tutum	16	16-80	74± 6.07	37-80
Kimliğe Yönelik Tutum	14	14-70	48± 8.63	26-69
TUTUM ÖLÇEĞİ TOPLAM	30	30-150	119± 15,6	35-148
Fiziksel Şiddet	10	10-30	10± 1.42	10-26
Duygusal Şiddet	14	14-42	26± 2.74	17-34
Sözel Şiddet	5	5-15	8± 1.38	5-14
Cinsel Şiddet	12	12-36	16± 2.31	12-32
Ekonomik Şiddet	9	9-27	17±2.02	9-25
AİÇ ŞİDDET ÖLÇEĞİ TOPLAM	50	50-150	75± 7.59	50-119

Tablo 3’de araştırmaya katılan kadınların Kadına Yönelik Şiddet Algı Ölçeği alt boyutları toplam puanları ile Aile İçi Şiddet Ölçeği alt boyutları ve toplam puanlarına ait betimsel değerler gösterilmektedir.

Katılımcıların kadına yönelik şiddete ilişkin tutumları incelendiğinde, toplam puan açısından yüksek derecede olumsuz tutum geliştirdikleri görülmektedir ($\bar{x}=119\pm15,6$; Min-Maks. 35-148). Söz konusu şiddet tutumunun alt ölçek puan ortalamaları incelendiğinde ise en çok bedene yönelik şiddet ($\bar{x}=74\pm6.07$; Min-Maks. 37-80) karşısında olumsuz tutum geliştirdikleri görülmektedir. Başka bir deyişle katılımcılar, erkeğin kadını dövmesi, istemediği halde cinsel ilişkiye zorlaması, fiziksel şiddetin sorumlusunun kadının kendisinin olması, şiddetin, derecesine göre mazur görülebileceği gibi özellikle kadının bedenine yönelik şiddet davranışlarına karşı olumsuz tutumdadırlar. Bununla birlikte katılımcıların erkekten izin alma, evlendiğinde kocasının soyadını

Aile Merkezlerinden Hizmet Alan Kadınların Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumları ile Şiddete Maruz Kalma Durumlarının İncelenmesi

alma, karar alma süreçlerinde yer alma gibi kimliğe yönelik şiddet tutumuna ilişkin puan ortalamaları ise orta düzeydedir ($\bar{x}=48\pm 8.63$; Min-Maks. 26-69).

Araştırmaya katılan kadınların Aile İçi Şiddet Ölçeği toplam puan ortalaması 75 ± 7.59 'dir (Min-Maks: 50-119). Bu doğrultuda kadınların şiddete maruz kaldıkları anlaşılrsa da ölçeğin genelinden aldıkları puan ortalaması düşüktür. Aile İçi Şiddet Ölçeği alt ölçek puan ortalamaları incelendiğinde ise en çok duygusal şiddet ($\bar{x}=26\pm 2.74$; Min-Maks: 17-34), daha sonra ekonomik şiddet (17 ± 2.02 ; Min-Maks:9-25), cinsel şiddet (16 ± 2.31 ; Min-Maks:12-32), fiziksel şiddet (10 ± 1.42 ; Min-Maks:10-26) ve sözel şiddete (8 ± 1.38 ; Min-Maks:5-14) maruz kaldıkları görülmektedir.

Tablo 4. Katılımcıların Bazı Değişkenlere Göre Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeği Puan Ortalamaları

	n	\bar{x} (min-max)
Yaş		
18-24	18	128 (108-142)
25-34	139	119 (35-148)
35-44	172	118 (72-148)
45-54	65	117 (77-147)
55-65	9	116 (85-139)
Toplam	403	
Test		
KW	9,596	
p	0,048	
Eğitim Durumu		
Okur-yazar değil	2	120 (109-132)
İlkokul	110	112 (72-148)
Ortaokul	63	117 (35-147)
Lise	176	121 (61-148)
Üniversite	64	124 (59-144)
Toplam	415	
Test		
KW	38,573	
p	0,000	
Medeni Durum		
Evli	366	118 (35-148)
Bekar	27	122 (84-142)

Dini Nikahlı	5	103 (94-122)
Boşanmış	15	124 (94-144)
Dul	3	123 (114-134)
Toplam	416	
Test		
KW	10,112	
p	0,039	
Çalışma Durumu		
Çalışan	60	121 (72-144)
Çalışmayan	352	118 (35-148)
Toplam	412	
Test		
M W-U	10445	
p	0.104	

Tablo 4’de araştırmaya katılan kadınların kadına yönelik şiddet tutum ölçeği ortalama puanlarının kadınların yaş, eğitim durumu, medeni durum ve çalışma durumuna göre Kruskal-Wallis H testi ve Mann-Whitney U testi sonuçları gösterilmektedir.

Bu kapsamda araştırmaya katılan kadınların kadına yönelik şiddete ilişkin tutumlarının yaş ile ilişkisi incelendiğinde, her ne kadar puan ortalamaları birbirine yakın olsa da yaşla birlikte şiddete ilişkin olumsuz tutum geliştirme puan ortalamalarının azaldığı görülmektedir. 18-24 yaş arasındaki kadınların şiddet tutum puan ortalaması 128 iken, (Min-Maks.; 108-142) 25-34 yaş arasındaki kadınların şiddet tutum puan ortalaması 119 (Min-Maks.; 35-148), 35-44 yaş arasındaki kadınların puan ortalaması 118 (Min-Maks.; 72-148), 45-54 yaş arasındaki kadınların puan ortalaması 117 (Min-Maks.; 77-147), 55-65 yaş arasındaki kadınların puan ortalaması ise 116 (Min-Maks.; 85-139) olarak tespit edilmiştir. Bununla birlikte yaş ve şiddete ilişkin tutum istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < 0,05$).

Katılımcıların kadına yönelik şiddet tutumlarının eğitim ile ilişkisi incelendiğinde ise okuryazar olmayanlar dışında, eğitim düzeyi yükseldikçe şiddete ilişkin tutum geliştirme puanlarının arttığı görülmektedir. Bu çerçevede, ilkökul mezunlarının şiddet tutum puan ortalaması 112 (Min-Maks.; 72-148) iken, ortaokul mezunlarının 117 puan (Min-Maks.; 35-147), lise mezunlarının 121 puan (Min-Maks.; 61-148), üniversite mezunlarının ise 124 puan (Min-Maks.; 59-144) olarak tespit

Aile Merkezlerinden Hizmet Alan Kadınların Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumları ile Şiddete Maruz Kalma Durumlarının İncelenmesi

edilmiştir. Şiddete ilişkin tutum ile eğitim durumu arasındaki ilişki de istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0,05$).

Kadınların şiddete ilişkin tutumlarının medeni durum ile ilişkisi incelendiğinde ise en çok boşanmış ve dul kadınların olumsuz tutum geliştirdikleri görülmektedir. Bu kapsamda ölçek puan ilişkileri incelendiğinde boşanmış kadınların şiddete ilişkin puan ortalaması 124 (Min-Maks.; 94-144) iken, dul kadınların puan ortalaması 123 (Min-Maks.; 114-134), bekar kadınların 122 (Min-Maks; 84-142), evli kadınların 118 puan (Min-Maks; 35-148); dini nikahlı kadınların ise 103 puan (Min-Maks; 94-122) olarak tespit edilmiştir. Bununla birlikte, kadınların şiddete ilişkin tutum puanları ve medeni durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p<0,05$).

Araştırmaya katılan kadınların şiddet tutum puan ortalamaları ile çalışma durumları incelendiğinde ise çalışan kadınların puan ortalamalarının çalışmayanlara göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Çalışan kadınların şiddete ilişkin tutum puan ortalaması 121 (Min-Maks.; 72-144) iken, çalışmayan kadınların puan ortalaması 118'dir (Min-Maks.; 35-148). Ek olarak, kadınların bir işte çalışma durumları ile kadına yönelik şiddet tutum puanları arasında istatistiksel olarak farklılık bulunmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

Tablo 5. Katılımcıların Bazı Değişkenlere Göre Aile İçi Şiddet Ölçeği Puan Ortalamaları

Yaş	n	\bar{x} (min-max)
18-24	19	74 (65-82)
25-43	148	75 (55-119)
35-44	178	74 (57-102)
45-54	70	73 (50-86)
55-65	13	74 (50-119)
Toplam	428	
Test		
KW	4,831	
p	0,305	
Medeni Durum	n	\bar{x} (min-max)
Evli	388	74 (50-119)
Bekar	29	74 (59-96)
Dini Nikahlı	6	68 (56-79)
Boşanmış	15	77 (59-102)

Dul	4	74 (66-81)
Toplam	442	
Test		
KW	4,974	
p	0,290	
Çalışma Durumu	n	\bar{x} (min-max)
Çalışıyor	64	77 (56-102)
Çalışmıyor	374	74 (50-119)
Toplam	438	
Test		
M W-U	9205	
p	0,003	
Gelir Durumu	n	\bar{x} (min-max)
Çok yeterli	15	74 (66-87)
Yeterli	116	75 (55-89)
Orta	230	74 (55-119)
Yetersiz	59	74 (56-102)
Çok yetersiz	10	73 (50-86)
Toplam	430	
Test		
KW	2,642	
p	0,619	
Eşin Alkol Kullanma Durumu	n	\bar{x} (min-max)
Evet	38	79 (56-119)
Hayır	377	74 (50-96)
Toplam	415	
Test		
M W-U	6574	
p	0,403	

Tablo 5’de katılımcıların aile içi şiddet ölçeği puanları ile yaş, medeni durum, çalışma durumu, gelir durumu ve eşin alkol kullanma durumu göre Kruskal-Wallis H testi ve Mann-Whitney U testi sonuçları ile gösterilmektedir.

Her yaş grubundaki kadının şiddete maruz kaldığı bilinmektedir. Bununla birlikte araştırma sonuçlarında kadınların yaşları ile Aile İçi Şiddet Ölçeği puan ortalamalarının birbirine yakın olduğu görülmektedir. Bu kapsamda Aile İçi Şiddet Ölçeği puan ortalaması en çok 25-43 yaş

Aile Merkezlerinden Hizmet Alan Kadınların Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumları ile Şiddete Maruz Kalma Durumlarının İncelenmesi

grubundaki kadınlar arasındadır ($\bar{x}=75$; Min-Maks.; 55-119). 35-44 yaş grubu kadınların puan ortalaması 74 (Min-Maks.; 57-102), 55-65 yaş grubu kadınların puan ortalaması 74 (min-maks.; 50-119), 18-24 yaş grubundaki kadınların puan ortalaması 74 (Min-Maks.; 65-82), 45-54 yaş grubundaki kadınların puan ortalaması ise 73 (Min-Maks.; 50-86) olarak görülmektedir. Araştırmaya katılan kadınların aile içi şiddet puanı ve yaş durumları ise istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$). Her ne kadar şiddete maruz kalma ile medeni durum arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamış olsa da ($p>0,05$) kadınların medeni durumlarından bağımsız olarak şiddete maruz kaldıkları bilinmektedir. Araştırma sonuçlarına bakıldığında ise boşanmış kadınların aile içi şiddet puan ortalamalarının ($\bar{x}=77$; Min-Maks.; 59-102) daha yüksek olduğu görülmektedir. Bunu evli ($\bar{x}=74$, Min-Maks.; 50-119) bekar ($\bar{x}=74$, Min-Maks.; 59-96) ve dul ($\bar{x}=74$, Min-Maks.; 66-81) kadınların aile içi şiddet puan ortalamaları izlemektedir. Bununla birlikte araştırmaya katılan kadınların aile içi şiddet puan ortalaması ile medeni durumları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Katılımcıların çalışma durumuna göre aile içi şiddete maruz kalma puan ortalamaları incelendiğinde çalışan kadınların puan ortalamasının 77 (Min-Maks.; 56-102) olduğu, çalışmayan kadınların puan ortalamasının ise 74 (Min-Maks.; 50-119) olduğu görülmekte olup, söz konusu durum istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$). Kadınların gelir durumuna göre aile içi şiddet puan ortalamalarının genel olarak birbirine yakın olduğu görülmektedir. Bu kapsamda gelirini yeterli olarak belirtenlerin ortalama puanı 75 (Min-Maks.; 55-89), çok yeterli olarak belirtenlerin 74 (Min-Maks.; 66-87), orta olarak belirtenlerin 74 (Min-Maks.; 55-119), yetersiz olarak belirtenlerin 74 (Min-Maks.; 56-102) çok yetersiz olarak belirtenlerin ise 73 (Min-Maks.; 50-86) olduğu görülmektedir. Söz konusu durum istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$). Kadınların şiddete maruz kalma puanları ile eşlerinin alkol kullanma durumuna bakıldığında, eşi alkol kullananların şiddete maruz kalma puan ortalamasının ($\bar{x}=79$; Min-Maks.; 56-119), eşi alkol kullanmayanlara göre ($\bar{x}=74$; Min-Maks.; 50-96) daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte eşin alkol kullanma durumu ile kadınların aile içi şiddet puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($p>0,05$).

Tablo 6. Katılımcıların Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeği ile Aile İçi Kadına Yönelik Şiddet Ölçeği Puanlarının İlişkisi

		Kadına Yönelik Şiddet Tutum
Aile İçi Şiddet	Spearsman's rho	,146*
	Sig. (2-tailed)	0,002
	N	424

*Correlation is significant at the 0.01 level (2 tailed)

Katılımcıların aile içi şiddete maruz kalma puanları ile kadına yönelik şiddet tutum puanları arasında pozitif bir korelasyon bulunmamıştır. Başka bir deyişle, kadınların aile içi şiddete maruz kalma durumları ile kadına yönelik şiddete ilişkin tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır (Spearman's rho = 0,146, p = 0,002).

Sonuç ve Tartışma

Ulusal ve uluslararası literatürde de açıkça görüldüğü üzere, bir cinsiyet eşitsizliği sorunu olan kadına yönelik şiddet görünürlüğü itibarıyla küresel düzeyde önemini korumakta ve neden olduğu sonuçlarla da önemli sosyal sorunların başında gelmektedir.

Şiddetle mücadelede koruyucu çalışmaların yanı sıra önleyici çalışmaların da gerçekleştirilmesi önemli görülmektedir. Bu noktada şiddet sorununun kadınların bakış açısıyla ele alınarak hangi davranışın şiddet olarak algılandığının belirlenmesi önleyici çalışmalar açısından belirleyici olarak değerlendirilmektedir. Bununla birlikte, kadına yönelik şiddetin devamına neden olan faktörleri anlayabilmek için tutum ve algının belirlenmesi, aynı zamanda müdahale ve farkındalık oluşturulmasına da zemin hazırlamaktadır. Ayrıca, kadınların yaşadıklarını şiddet olarak algılaması onları yardım aramaya iten önemli bir faktördür. Maruz kaldığı davranışı şiddet olarak adlandırmayan bir kadının durumunu değiştiremeyeceği, bu nedenle de şiddet davranışının devam edeceği açıktır.

Tüm bunlar çerçevesinde bu araştırma 450 kadınla gerçekleştirilmiş ve araştırmaya katılan kadınların genel olarak büyük çoğunluğunun kadına yönelik şiddete ilişkin olumsuz tutum içerisinde oldukları tespit edilmiştir. Bununla birlikte, söz konusu katılımcılar daha çok, kadının bedenine yönelik şiddet davranışları karşısında olumsuz tutum içerisinde oldukları görülmüştür. Katılımcıların kadının kimliğine yönelik şiddet davranışlarına ilişkin tutumları ise daha düşüktür. Başka bir deyişle katılımcıların, kadının erkekten ayrı bir birey olarak değerlendirilmesine yönelik

Aile Merkezlerinden Hizmet Alan Kadınların Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumları ile Şiddete Maruz Kalma Durumlarının İncelenmesi

tutumlarının da bu çerçevede daha düşük olduğu değerlendirilmektedir. Bunun nedeni olarak araştırmaya katılan kadınlar tarafından, kadının birey olarak ayrı bir kimliği olduğuna dair kabulün daha az benimsenmiş olabileceği düşünülmektedir. Bunda kadınların toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının da etkili olabileceği değerlendirilmektedir. Toplumsal cinsiyet rollerinin birey ve toplum üzerindeki kabulü, hiç kuşkusuz kadına yönelik şiddet tutumunda da önemli bir değişkendir. Bununla birlikte kadınların kimliğe yönelik şiddete ilişkin daha az tutum geliştirmesinin diğer nedeninin, kadınların kimliğe yönelik şiddet davranışlarının farkında olmaması olarak da düşünülmektedir. Literatürde de belirtildiği gibi kadınların şiddete ilişkin tutum geliştirmesinde içinde buldukları toplumsal yapının etkisi büyüktür. Daha geleneksel bir toplumda yaşayan kadınların şiddeti daha çok fiziksel şiddet üzerinden tanımladıkları bilinmektedir. Hangi davranışın şiddet olarak kabul edildiğinin içinde bulunulan toplumun yapısal özellikleriyle de doğru orantılı olduğu vurgulanmaktadır (Bedir ve diğerleri, 2017). Başka bir deyişle şiddete ilişkin algı ve tutumlar, içinde bulunulan çevre, topluluklar, kurumlar, gelenek vb. unsurlardan etkilenmektedir. Örneğin, Amerikan Kızılderili kadınlar aile içi şiddeti yalnızca fiziksel şiddet olarak tanımlarken, Avrupalı Amerikalı kadınlar fiziksel şiddetin yanı sıra sözlü ve duygusal şiddet davranışlarını da aile içi şiddet olarak tanımlama eğiliminde olmuşlardır (Tehee ve Esqueda, 2008). Çinli kadınlar ise aile içi şiddeti, psikolojik şiddeti dahil etmeden eşler arasındaki fiziksel veya cinsel şiddet davranışları olarak tanımlamaktadırlar (Yick ve Siewert, 1997). Bununla birlikte bazı kadınlar ise erkeklerin kendilerinin koruyucusu olduğuna inanarak yetişmektedir. Erkeğin uygun görmediği davranış gösterdiklerinde kendilerine şiddet uygulama hakkı olabileceğine inanmaktadırlar (Jejeebhoy ve Bott, 2003). Cinsiyet eşitsizliğine dayalı bu gibi sosyal normlar, kadına yönelik şiddeti normalleştirmekte hatta aşk ve sevgi göstergesi olarak yorumlamakta, şiddete maruz kalan kadını suçlayıcı bir yaklaşım içerisinde olabilmektedir (ANROWS, 2017). Kadınların şiddete ilişkin tutum geliştirirken daha çok fiziksel şiddet davranışları üzerinden tutum geliştirdikleri ve şiddeti de daha çok bu çerçevede tanımladıkları gerçekleştirilen diğer çalışmalarda da öne çıkan bulgulardan olmuştur (Yick ve Siewert, 1997; Güler, Tel ve Özkan Tuncay, 2005; Tehee ve Esqueda, 2008; Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve Hacettepe Üniversitesi, 2015; Selçuk 2021). Ek olarak, kadınların maruz kaldıkları psikolojik şiddetin ispatlanmasının zor olması ve davranış olarak görünürlüğünün daha kısıtlı olması nedeniyle de şiddet olarak kabul edilmeyebilmektedir. Bu nedenle de olumsuz tutum geliştirilmesi fiziksel şiddete göre daha kısıtlı olmaktadır. Her ne kadar bu çalışmada kadınların şiddete ilişkin

tutumları ortaya çıkarılmaya çalışılsa da kadınlarla yapılacak nitel araştırmalar ile konunun daha derinlemesine irdelenmesi ve kadınların şiddeti nasıl tanımladığı, kendi tecrübelerine dayalı değerlendirmeleriyle birlikte ele alınmalıdır.

Araştırmada daha genç yaştaki kadınların şiddete karşı daha olumsuz bir tutum içerisinde oldukları sonucu ortaya çıkmıştır. Başka bir değişle daha genç yaştaki kadınlar, kadına yönelik şiddete karşı daha olumsuz bir tutum içerisindedirler. Ülkemizde kadınların şiddete karşı tutumlarına yönelik gerçekleştirilen diğer araştırmalarda da benzer şekilde kadınların yaşları arttıka tutumlarının azaldığı görülmüştür (Kılıç Candan, 2021; Hançer Tok ve Mayda, 2021). Bunun nedeni olarak da yaşı daha büyük olan kadınların daha gelenekselci bir bakışa sahip olabileceği, bu durumun söz konusu kadınların kadına yönelik şiddete ilişkin görüşlerini de etkileyebileceği hususu değerlendirilmektedir. Araştırma sonuçlarına göre boşanmış kadınlar, kadına yönelik şiddete karşı daha olumsuz tutum içerisindedirler. Bunun nedeni olarak da boşanmış kadınların, evliliklerinde şiddete maruz kalmış olabilecekleri dolayısıyla şiddet davranışına olumsuz yaklaştıkları düşünülmektedir. Eğitim seviyesinin yükselmesiyle birlikte katılımcıların şiddet tutumları artmaktadır. Benzer sonuçlara ülkemizde gerçekleştirilen diğer araştırma sonuçlarında da rastlanmıştır (Kocacık ve ağlayandereli, 2009; Bedir ve diğerleri, 2017; Beşpınar, Beşpınar ve Arslan, 2020). Eğitim, kadınların bilinç ve farkındalıklarının arttırılması noktasında önemli bir faktördür. Dolayısıyla eğitim, kadınların hangi davranışın kabul edilebilir hangi davranışın kabul edilemez olduğunu anlaması noktasında katkı sağlayan bir unsurdur.

Araştırmaya katılan kadınların şiddete maruz kalma durumları incelendiğinde ise, her ne kadar şiddete maruz kalan az sayıda kadın bulunsa da kadınların en çok duygusal şiddet yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Hem ulusal hem de uluslararası çalışmalar incelendiğinde de genel olarak kadınların, şiddet türlerinden en çok duygusal ve psikolojik şiddete maruz kaldıkları görülmektedir (Shah, Rajani, Kataria, Trivedi, Patel ve Mehta, 2012; European Union Agency for Fundamental Rights, 2014; Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve Hacettepe Üniversitesi, 2015, Madhani ve diğerleri, 2017; Aslan ve diğerleri, 2019; Deniz, 2019; Gümüş, şıpkın ve Erdem, 2020). Bu noktada duygusal şiddetin ayrı bir araştırma konusu olarak ele alınması, özellikle kadınlara yönelik yönelik bilgi, bilinçlendirme ve farkındalık çalışmalarının arttırılması hem önleyici çalışmalar hem de kadınların durumlarını değiştirebilmeleri adına oldukça önemli görülmektedir. Yine araştırma sonuçlarına göre boşanan kadınlar daha çok şiddete maruz kalmaktadır. şiddete maruz kalmak, kadınların boşanma kararı vermelerinde önemli bir etkidir. Nitekim, gerçekleştirilen bir

Aile Merkezlerinden Hizmet Alan Kadınların Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumları ile Şiddete Maruz Kalma Durumlarının İncelenmesi

araştırmada katılımcıların %30'u boşanmanın, şiddetin üstesinden gelmede kendilerine yardımcı olduğunu ifade etmiştir (European Union Agency for Fundamental Rights, 2014). Eşi alkol kullanan kadınların daha çok şiddete maruz kaldığı saptanmıştır. Benzer şekilde Polonya'da gerçekleştirilen bir araştırmada da alkol, kadına yönelik şiddet vakalarında öne çıkan bir unsur olarak değerlendirilmektedir. Örneğin kadınlar kendisine şiddet uygulayan kişinin alkol kullanmasını, fiziksel şiddetin %60'ı, cinsel şiddetin %59'u, psikolojik şiddetin %54'ü ve ekonomik şiddetin %42 oranında sebebi olarak belirtmiştir (Gracia ve Lila, 2015). Diğer bir çalışmada ise eşi/partneri alkol kullanan kadınların, eşi/partneri alkol kullanmayanlara göre %21 daha fazla şiddete maruz kaldığı tespit edilmiştir (European Union Agency for Fundamental Rights, 2014). Dolayısıyla eşin ya da partnerin alkol kullanıyor olması, kadına şiddeti arttıran bir etken olarak değerlendirilebilir.

Bu çalışmada belli yaş grubundaki kadınların kadına yönelik şiddete ilişkin tutumları belirlenmeye çalışılmış ve araştırma bu kapsam ile sınırlandırılmıştır. Öte yandan kadına yönelik şiddetle ilgili kamusal tutum, şiddetin meydana geldiği toplumsal iklimi şekillendirmektedir. Toplumsal iklim şiddet davranışının sürdürülmesi ya da azaltılması konusunda belirleyici bir rol oynamaktadır. Buradan yola çıkarak toplumun daha geniş bir kesiminin kadına yönelik şiddete ilişkin tutumunu belirleyecek başkaca çalışmaların yürütülmesi, sorunun dinamiklerinin daha geniş açıdan değerlendirilmesi noktasında önerilmektedir.

Kaynakça

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve Hacettepe Üniversitesi, (2015). *Türkiye'de kadına yönelik aile içi şiddet araştırması*. Ankara: Elma Teknik Basım Matbaacılık.

Alan Dikmen, H. ve Gönenç, İ. M. (2020). The relationship between domestic violence and the attitudes of women towards honor, gender roles, and wife-beating in Turkey. *Archives of Psychiatric Nursing*, 34(5), 421-426. <https://doi.10.1016/j.apnu.2020.07.012>.

ANROWS (2017) Are we there yet? Australians' attitudes towards violence against women

and gender equality. Erişim Adresi: <https://www.anrows.org.au/publication/are-we-there-yet-australians-attitudes-towards-violence-against-women-gender-equality-summary-findings-from-the-2017-national-community-attitudes-towards-violence-against-women-survey-nc/>.

Aslan, E., Bodur, G., Kızılkaya Beji, N., Alkan, N. ve Aksoy, Ö. (2019). Exposure to domestic violence in women living in Istanbul and Aegean regions: A Turkish sample. *Ciência & Saúde Coletiva*, 24(8), 2835-2844. <https://doi.10.1590/1413-81232018248.22952017>

European Union Agency for Fundamental Rights (2014). Violence against women: An EU-wide survey main results. Erişim Adresi: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2014-vaw-survey-main-results-apr14_en.pdf.

Bedir N., Ekerbiçer H.Ç., Baran İnci M., Köse E., Karatepe U.T., Demirbaş M., Karabel M.P., Erdoğan N., Tok Ş., Kibar F.A., Sancar Ö., Muratdağı G., Çopur Ö., Dikmen Ö., Nurullah Sezer M., Musaoğlu E., Kurban A., Arslan A., Karaaytaç R., Mandacı S.G., Ceylan A. ve Kılıç Z. (2017). Sakarya’da yaşayan bir grup kadının şiddet algı durumları ve bunu etkileyen faktörler. *Sakarya Tıp Dergisi*, 7(4),188-196.

Beşpınar F.U., Beşpınar Z. ve Arslan H. (2020). *Kadının Şiddete İlişkin Tutumu ve Sahip Olduğu Kaynaklarla Şiddete Verdiği Tepki Arasındaki İlişki*. Yüksel-Kaptanoğlu İlknur (Ed.), *Kişisel Olan Politiktir* içinde (191-226). NotaBene Yayınları.

Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.

Aile Merkezlerinden Hizmet Alan Kadınların Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumları ile Şiddete Maruz Kalma Durumlarının İncelenmesi

Deniz T. (2019). *Kadına Yönelik Eş Şiddet Ölçeği Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması*. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Güler N., Tel H. ve Özkan Tuncay F (2005). Kadının aile içinde yaşanan şiddete bakışı. *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*. 27(2), 51-56.

Gümüş, A. B., Şıpkın, S. ve Erdem, Ö. (2020). The prevalence of intimate partner violence against women and women's methods of coping with partner violence. *Journal of Psychiatric Nursing*, 11(2), 79-87. <https://doi.10.14744/phd.2020.58561>

Gracia E. ve Lila M. (2015). Attitudes towards violence against women in the EU. Erişim Adresi:<https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/a8bad59d-933e-11e5-983e-01aa75ed71a1/language-en>.

Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E., & Tatham, R. L. (2013). *Multivariate data analysis*: Pearson Education Limited

Hançer Tok H. ve Mayda A.S. (2021). Hemşirelerin kadına yönelik şiddete ilişkin tutumlarının belirlenmesi. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*. 11(3), 290-297. doi: <https://dx.doi.org/10.33631/duzcesbed.671099>.

Kanbay Y., Aslan Ö., Işık E. ve Tektaş P. (2017). İSKEBE kadına yönelik şiddet tutum ölçeği. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 18(5), 453-459.

Karasar N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*. 15. Baskı. Ankara:Nobel Yayın Dağıtım

Kılıç, Ç. B. (1999). *Aile İçi Kadına Yönelik Şiddetin Belirlenmesi ve Hemşirenin Rolü*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Kılıç Candan A. (2021). *Evli ve Bekâr Kadınların Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutum ve Deneyimleri*. Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Avrasya Araştırmaları Anabilim Dalı. Yayınlanmış Doktora Tezi.

Kocacık, F. ve Çağlayandereli, M. (2009). Ailede kadına yönelik şiddet: Denizli ili örneği. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi* 6(2): 24-43.

Madhani F.I., Karmaliani R., Patel C., Bann C.M., McClure E.M., Pasha O. ve Goldenberg L.R. (2017). Women's Perceptions and Experiences of Domestic Violence: An Observational Study From Hyderabad, Pakistan. *Journal of Interpersonal Violence*. 32(1), 76–100.

Sardinha L., Maheu-Giroux M., Stöckl H., Meyer S.R., García-Moreno C. (2022). Global, regional, and national prevalence estimates of physical or sexual, or both, intimate partner violence against women in 2018. *The Lancet* 399(10327), 803-813. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(21\)02664-7](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(21)02664-7).

Shah H.S, Rajani K., Kataria L., Trivedi A., Patel S. ve Mehta K., (2012). Perception and prevalence of domestic violence in the study population. *Industrial Psychiatry Journal*, 21(2), 137-143. DOI: 10.4103/0972-6748.119624.

Selçuk S. (2021). *Kadınların Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları Açısından Bağlanma Stili, Kadına Yönelik Şiddet Tutumu ve Benlik Saygısının İncelenmesi*. Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi.

Tehee, M. ve Esqueda, C. W. (2008). American Indian and European American women's perceptions of domestic violence. *Journal of Family Violence*, 23, 25-35.

Yick, A. G. ve Siewert, P. A. (1997). Perceptions of domestic violence in a Chinese American Community. *Journal of Interpersonal Violence*, 12, 832-846.
<https://doi.org/10.1177/088626097012006004>.

Waltermaurer E. (2012). Public Justification of Intimate Partner Violence: A Review of the Literature. *Trauma, Violence&Abuse*. 13(3), 167-175. DOI: 10.1177/1524838012447699.